

VLASTIVEDNÝ SLOVNÍK OBCÍ NA SLOVENSKU, **XXM.** zv.II, ^B,lava 1977,
str.22o /súpsop čís. 2o.583/

- 22o ... I.1. 1248-Keseu, alio vocabulo Kerdā, 1252-Kerd et Kezyv, 1773-Kis Keszi, 192o - Malé Kosihy
maď. Kiskesz, Ipolykeszi
2. župa Hontianska, okr.Štúrovo, kraj Nitra do r.196o,
okr. Nové Zámky, kraj Západoslovenský
 4. Kapitulský dvor
 5. 1869 - 44o, 188o-48o, 189o-494, 19oo-515, 191o-548, 1921-574
193o - 6o3, 1948-621, 1961-722, 197o-693.
 6. 842 ha.
- II. 115 m streď obce, 11o-23o m v chotári. Malé Kosihy ležia v podunajskej nížine a Opelskej pahorkatine na pravom brehu Ipľa, Východná časť chotára je rocina na mokrej zaplavovanej nive, západná na vyšších terasách pahorkatiny s agátovými a dubovými lesíkmi. Má nivné, lužné a hnedozemné pôdy .
- III,1-3 Osídlenie v neolíte - sídlisko lengyelskej kultúry, eneolit s kanelovanou keramikou, opevnená osada maďarovskej, severopanonskej, hãtvanskej, otomanskej, füzësabonskej a kisapotságskej kultúry zo st.doby bronzovej, hallštatské sídlisko, SLOVANSKÉ SÍDLISKO a pohrebisko z 1o - 11.stor. -
Obec je doložená 1248, keď Belo IV. daroval 4 poplužia zeme zlatníkoví Štefanovi. R.1252 patrila nemeckým kolonistom zo Skalky, od 1439 ostrihoyskej kapitule. R.1715 mala 5 a 172o 15 domácností, 1828 56 domov a 339 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom. - Za I. CSR zostali obyvatelia pri tradičnom zamestnaní. R.1942-36 boli strediskom poľnohospodárskych štrajkov na cirkevných veľkostatkoch. R.1938 - 45 pripojené k Maďarsku. ŠM založené 1948, JRD 1959, 1965 zlúčené s JRD Salka a Veľa. Väčšina obyvateľov pracuje v poľnohospodárstve.
- IV. 9. KOSTOL rím.kat. románsky z 12.storočia, rotunda, rozšírená okolo r.18oo a spojená s dovtedy samostatnou románskou vežou.

Literatúra: Filip J., Encyklopedischer Handbuch zur Ur-und Frühgeschichte Europas, 1-2, Praha 1966, 1969, II.s.766.
Granatier A., Etnické rozhranie slovensko-maďarské, Bratislava 193o, s. 71, 83;
Súpis pamiatok, II. zv. s.281.

SÚPIS PAMIATOK NA SLOVENSKU, II. zv. Bratislava 1967, str. 281

115 n.m. na JZ Slovensku, v údolí Ipľa, 16 km na S od Štúrova.

Sídlisko neolit. s lengyelskou kultúrou, eneolit s kanelovanou keramikou. Opevnená osada zo staršej doby bronzovej s kultúrou maďarovskou, severopanonskou, hatvanskou, otomanskou, füzesbonyskou, kispóstágskou. Hallštatské sídlisko a žiarový hrob sereďskej skupiny. Rímsko-barbarské sídlisko. Slovanské sídlisko z 10 - 11.stor.

Prvá historická zpráva o obci, nazvanje po jednom z maďarských kmeňov, prichodí r.1248 /Keseu, Kerd/, keď patrila zlatníkovi Štefanovi - Už r.1252 ju však vykúpil kráľ Belo IV a daroval hostom zo Sal-ky. Od r.1439 bola nepretržite v majetku ostrihomskej kapituly.

Ulicová zástavba, Domy s dvojosovými štítmi na ulicu ...

KOSTOL sv.Michala arch. /kat./ pôvodne románska rotunda z 12.stor.
s rozšírenou apsidou a samostatne stojacou
románskou vežou niekdajšej ohradenej pevnosti
ky. K rotunde koncom 18. alebo zač. 19.stor.
pristavili pozdĺžnu loď zo sekundárne použí-
tých veľkých, románskych kvádrov, ktorá
spojila izolovanú vežu v jeden celok s rotun-
dou.

Vnútorňý priestor rotundy rozširujú slepé ar-
kády, na ktorých spočíva kupola. V pozdĺžnej
lodi dve polia prúskej klenby.

Na rotunde a v jej apside románske okná.

V sakristii sondami zistené zvyšky starej vý-
malby a nápisu zo 17. a 18.stor. pod ktorými
sa ukazujú ďalšie vrstvy.

prv Malé Kesy

okr. Štúrovo /Nové Zámky 1961/

Materiál zo zoznamov

Archeologické nálezisko veľmi bohaté ... slovanské sídlisko a pohrebisko z 10 - 11.stor.

Prvá historická zpráva o obci nazvanej po jednom z maďarských kmeňov nám prezrádza, že v r.1248 patrila /Keseu, ináč Kerđ/zlatníkovi Štefanovi. Už v r.1252 ju však vykúpil kráľ Belo IV. a daroval ju hostom zo Salky. Od r.1439 bola nepretržite v majetku ostrihomskej kapituly.

K O S T O L kat. sv.Michala arch., pôvodne román-ska rotunda a-samostatne s apsidou a samostatne stojacou románskou obytnou /?/ vežou z 12.stor. K rotunde na zač.19.stor. pristavali loď, ktorá spojila izolovanú vežu v jeden celok s rotundou. Pri stavbe tejto lode použili tesané kvádre zo starej vyššej veže, ktorá už ležala v ruinách. Kostol bol opravený po r.1958.

Rotunda je zaklenutá kupolou, spočívajúcou na rímse s oblúčkovým vlysom. Loď je zaklenutá dvomi poľami prúskej klenby. Sakristia má klenbu valenú.

Mencl V. j. 1. 1450

Kükeszi, Hont - 1135 praedium

Magyarország vármegyei és városai, Hont vármegye, Budapest str. 53

Lokalita patrí medzi najstaršie v župe - ak môžeme veriť historickej zpráve, ktorá tvrdí, že tu kedysi bol Pogányvár a že si tuna pohanskí Maďari postavili hrádok, v ktorom sa dlho držali a marili dielo pokresťančenia Maďarov. V r.1248 dáva kráľ Bela IV, majstrovi ötvös /?/ 3 a 1/2 ekény poľa. V r.1252 získali tu od kráľa majetky hostia zo Szalky, zámenou za svoje polia. V r.1439 obec Kezew vystupuje ako majetok ostrihomskej kapituly, ktorá ju vlastní dodnes. V obci je prastarý románsky kostol V chotári malokáisihsom je pusta Képfalu /?/

Lokalita je na ostrohu nad riekou. Kostol je z doby okolo r.1200. Objekt je kruhovou stavbou so štvorcovou svätyňou, postavený z kamenných kvádrov, s podrezanými spárkami. Dnešná loď je z doby okolo r.1800, ostatná časť teda svätyňa i veža je cca 1200 - ide o pozdnú rotundu z doby Bine. Pôvodný centrálny priestor je zaklenutý kupolou bez lucerny. Kvádre majú výšku cca 40 cm . . .

Loď /baroková/ i veža sú postavené druhotne z románskych kvádrov. Loď je z vnútornej strany členená lizénami a na dvoch konzolkách.

Malé Kosihy-

Najdená rotunda tvorí dnes presbytérium emprívneho kostola. Bola to kvádrovák, neskororománska stavba z doby okolo r. 1230, súčasťná so susednou Bihou. Rotunda má oblú loď, vnútri na stenách je členená slepou arkádou na silných hranolových príložkách, a polkruhová apsidu, vpísaná do hranolového masívu muriva. Rotunda nutne potrebuje opravu vonkajšiu, t.j. očistenie kvádrového muriva a opatrné vyspárovanie.

Zprávu doc.dr.inž.V.Mecnla z prieskumu na Slovensku v júli 1953.

MALÉ KOSIHY

Archív SÚPSOP /V.Mečnl/ čís. 3423

8.1.1953

MALE KOSIHY, b.ž. Hont

/Köskeszi, Magyarország vármegyéi és városai, Hontvármegye, Budapest str.53/

Dedina, patrí medzi najstaršie v župe - ak možno veriť tradícii, údajne tu býval Pogányhvár a údajne si tu pohanskí Maďari postavili hrádok, v ktorom sa dlho držali a merali dielo pokresťančovania Maďarov. V r.1248 dáva kráľ Bela IV. majstrovi ötvös /?/ 3 1/2 ekény poľa. V r.1252 dostali tu od toho istého kráľa hostia zo Szalky zámenou za svoje pole. V r.1439 obec Kezew vystupuje ako majetok ostrihomskej kapituly, ktorá ju doteraz má v majetku. V obci je prestarý, románsky kostol. Na hraniciach Malých Kosíh, je pusta Káptala /overiť text, zdá sa, že nie je úplne dobre čítaný/ Pôdorys viď podľa Mencla a Feckenberga

Kruhová časť a veža je datovaná okolo r.1200 ; loď okolo 1800 empírová

Podľa Mencla ide o pozdnú rotundu z doby Bíne.

Kupola je bez lucerny, v kruhovej časti je slepá arkáda

Kvádre sú 40 cm /loď i veže druhotne z románskych kvádrov ?!

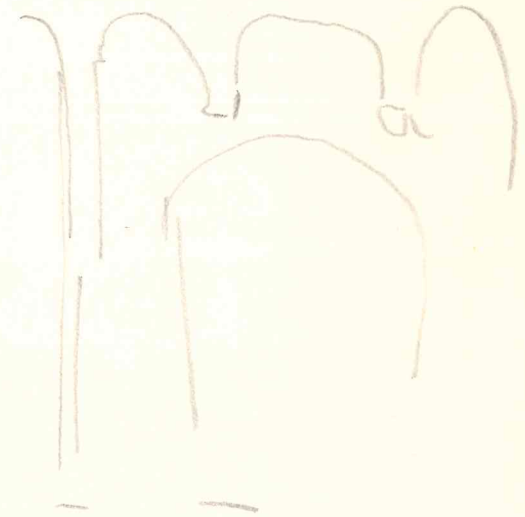
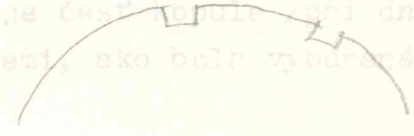
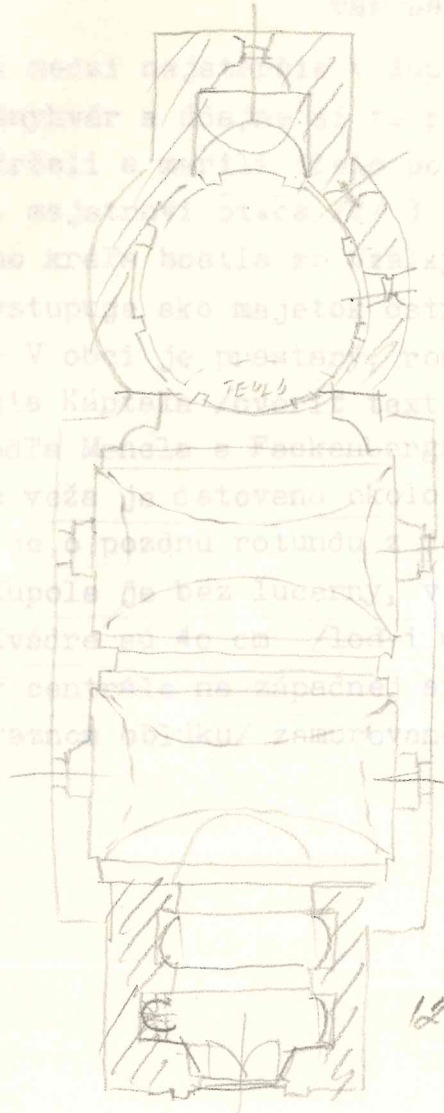
V centrále na západnej strane je časť kopule /pri dnešnom víťaznom oblúku/ zamurovaná tehľami, ako bola vybúraná

MALÉ KOSÍHY

archív: 53000 / 1.1.1953 / str. 3423

MALÉ KOSÍHY, n.ř. 2017 / 1.1.1953, Magyarország vármegyéi és városai, Honfoglalás, Budapest str. 53/

Medina, patrí gecká... ak možno veriť tradícii, údajne tu býval Fegyvervár... Maďari postavili hrádok, v ktorom sa čoko... okresťančovanie Maďarov. V r.1248 táto kráľ Bela IV. es... 1/2 akény poľa. V r.1252 dostali tu... toho letého kráľ... za svoje pole. V r.1437... ako majetok... kapituly, ktorá je doteraz... v majetku. V okolí je... románsky kostol. Na hraniciach Malých Kosíh, je púť... text, sú sa, že nie je úplne dobre čítany / Pôdorys vid' podľa... Kruhová časť a veža... 1800 empírová... Podľa Menciale... rotunda... Kúpola je bez lucerny... v kruhovej časti je slepá arkáda... kvádrov... z románskych kvádrov... V centre na západnej strane je... pri dnešnom... ako bolo vybudová

M = 1:200

Vlky na hrázniach na 2
hrajbách, med 50 vln' 9 ov.

Magyarország vármegyéi és városai - Mont vármegye
Budapest. Szerkesztje dr. Samu Borovszky.

str. 93.

Malé Kosihy.

Malé Kosihy je malá maďarská obec pri Ipoly. Má 101 domo-
vých čísel a 515 obyvateľov rímskokatolíckeho vyznania.
Podľa násine zaradiť medzi najstaršie obce župy, ak pri-
pustíme pravdivosť historickej povesti, ktorá sa vzťahuje
na záhon mena Pogányvár / Pohanský hrad/. Táto povesť opi-
suje ústne podanie, že pohanskí Maďari tu postavili pevnosť-
stku, v ktorej sa dlhú dobu bránili proti šíreniu kresťan-
stva. V roku 1246 kráľ Bela IV. ^{daroval tu} poltreťu pluhu
slatníckemu majstovi Istvánovi. Taktiež od kráľa Bela do-
stali tu v roku 1252 majetok hostia zo "Saluka", ako výmenu
za iné pozemky. V roku 1439 je obec spomínaná pod menom
Kezew. Vtedy už bola majetkom ostrihomskej kapituly. Ka-
pitula si stále podržala obec v majetku. Obec má staro-
dávný kostol v románskom slohu....

MALE KOSIHY - malá maďarská obec pri Ipoly...

Musíme ich zaradiť medzi najstaršie obce župy, ak pripus-
tíme pravdivosť historickej povesti, ktorá sa vzťahuje na
hon mena Pogányvár. Zachytáva ústne podanie, že pohanskí Ma-
dari tu postavili pevnosť, v ktorej sa dlho bránili proti
šíreniu kresťanstva.

V r.1246 kráľ Bela IV. daroval poltreťu pluhu zlatníckemu
majstovi Štefanovi. V r.1252 tiež od Bela IV. dostali maje-
tok hostia zo Saluky, ako výmenu za iné pozemky ... V r.1439
sa obec spomína ako Kezew, vtedy už bola majetkom ostrihom-
skej kapituly. obec má starodávny kostol v románskom slohu.

Visitatio ecclesiarum Hontensis...comitatum de anno 1713
arcibiskupský archív v Ústřihome-Esztergom, F 3,Lib.15a

Ecclesia filialis Kis ^Keszi...Ecclesia haec ab antiquis aedifica-
ta ex lapidibus quadratis...Sanctuarium in fornice obductum habet,
reliquum corpus vere absque tabulato,sine fornice et tecto...

Turrim lapideam sine tecto.

Visitatio ecclesiarum...in comitatibus Nagy et Kiss Honthensi 1730-
arcibiskupský archív v Ústřihome-Esztergom, F 4,Lib.19

Visitatio ecclesiae Kiskeszziensis filialis ad matrem Tölgyes spec-
tantis. Est ex quadrato lapide,honorique s.Michaelis...dedicata...
sanctuarium sub fornice,corpus absque tabulato,altare supra quod
era nova nondum decolorata...tectum novum...turrim ex quadrato lapide
absque tecto.

Ópísal:V.Úankovič, august 1965

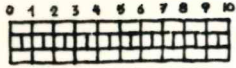
POHREBISKO V MALÝCH KOSIHÁCH

Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied v Nitre začal vlani výskum pohrebisk z mladšej doby železnej (3. až 2. storočia pred našim letopočtom) a z včasného stredoveku (10. až 11. storočie), ktoré boli narušené v súvislosti s úpravami lpa v chotári obce Malé Kosihy v okrese Nové Zámky. Na pohrebisku z mladšej doby železnej sú hroby so spálenými zvyškami mŕtvych. Našli sa aj zvyšky kovových súčastí ich odevov a výzbroje. Jestvovanie pohrebiska na tomto mieste naznačuje dobu

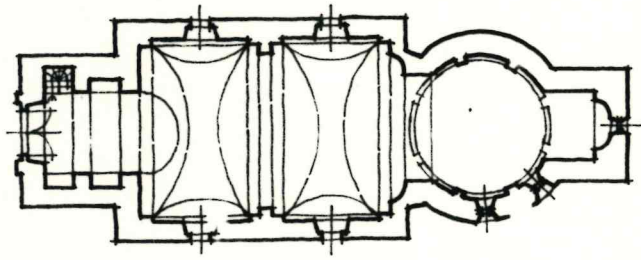

i smer expanzie historických kmeňov Keltov do našich oblastí. Včasnostredoveké pohrebisko, na ktorom sa pochovávali nespálené telá mŕtvych, vydáva svedectvo o osídlení tejto oblasti Slovenska v 10. a 11. storočí, o pohrebných zvykoch obyvateľstva a o ich materiálnej kultúre. V jednom z hrobov sa vedľa pochovanej ženy našli pozostatky čelenky, zdobenej striebornými esovitými náušnicami.

KOSTOL MALÉ KOSIHY OKRES ŠTÚROVO

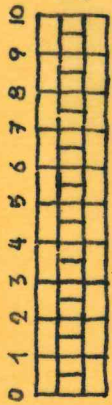

MERÍTKO 1:200

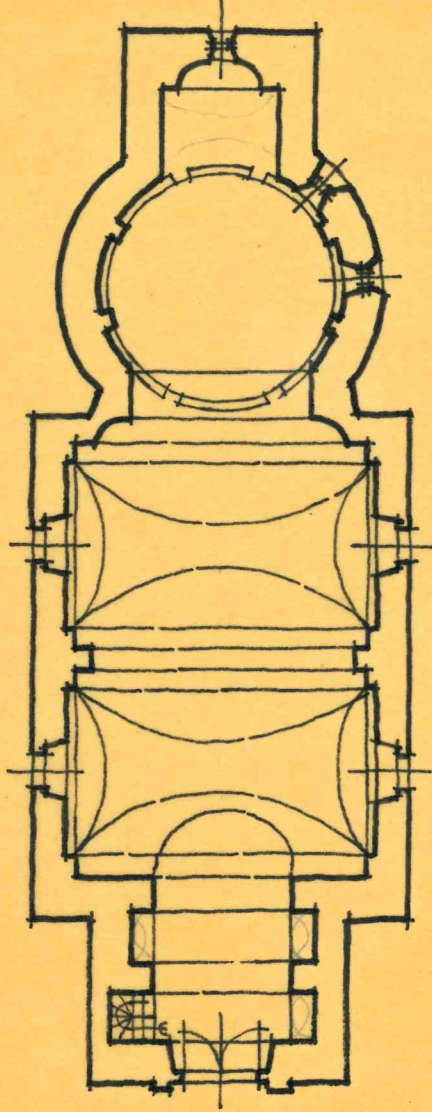

ARCHÍV SLOV. ÚSTAVU PAMIAJKOVEJ STAROSTLIVOSTI
A OCHRANY PRÍRODY - BRATISLAVA.

KOSTOL MALÉ KOSIHY OKRES ŠTÚROVO

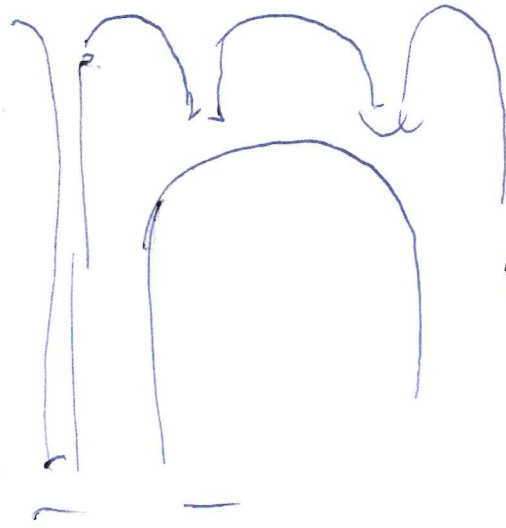
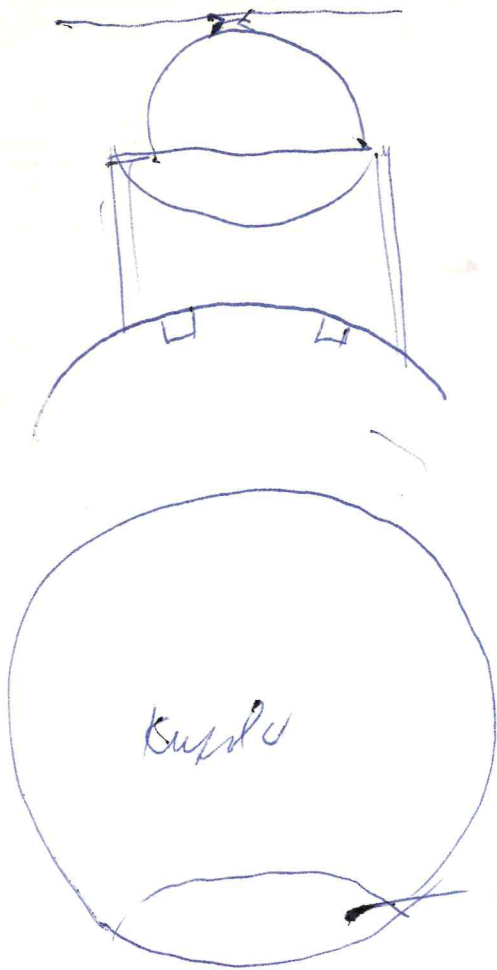

MERÍTKO 1:200

SEVER

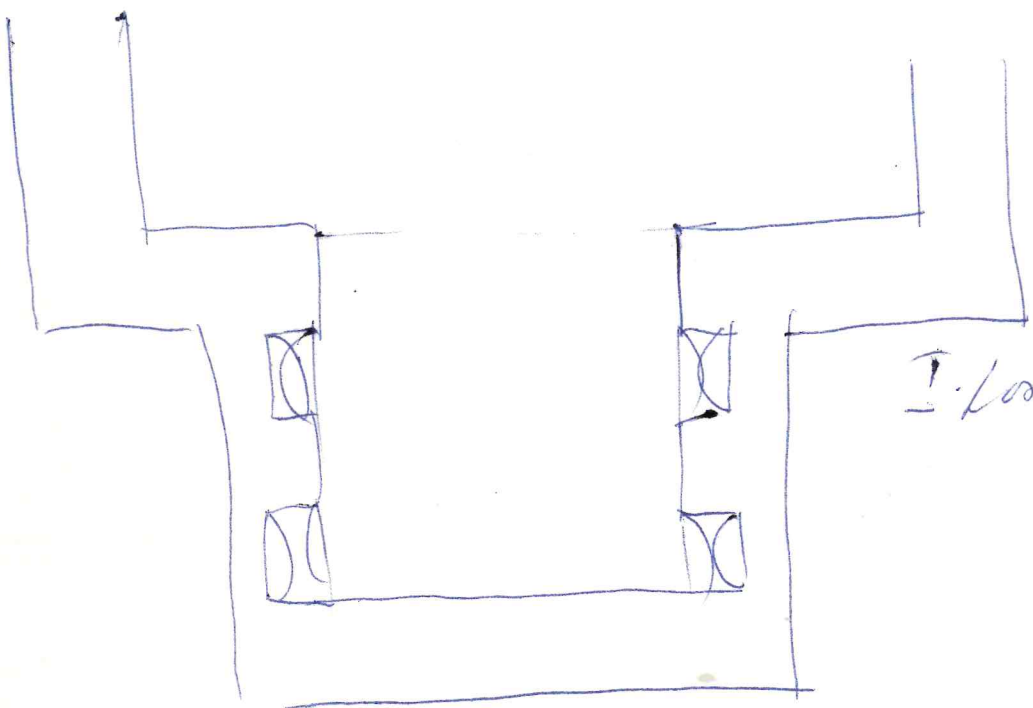

Chomani Kni

Vitg. vllal

Vyopu vllal K. P. P. P.

I. P. P.

13712
1958
Foto: Kedro

R.kat.kostol-exterior

MALE KOSIHY
okr.Štúrovo

Vstupné priečelie

MALÉ KOSIHY

13713
1958
Foto:Kedro

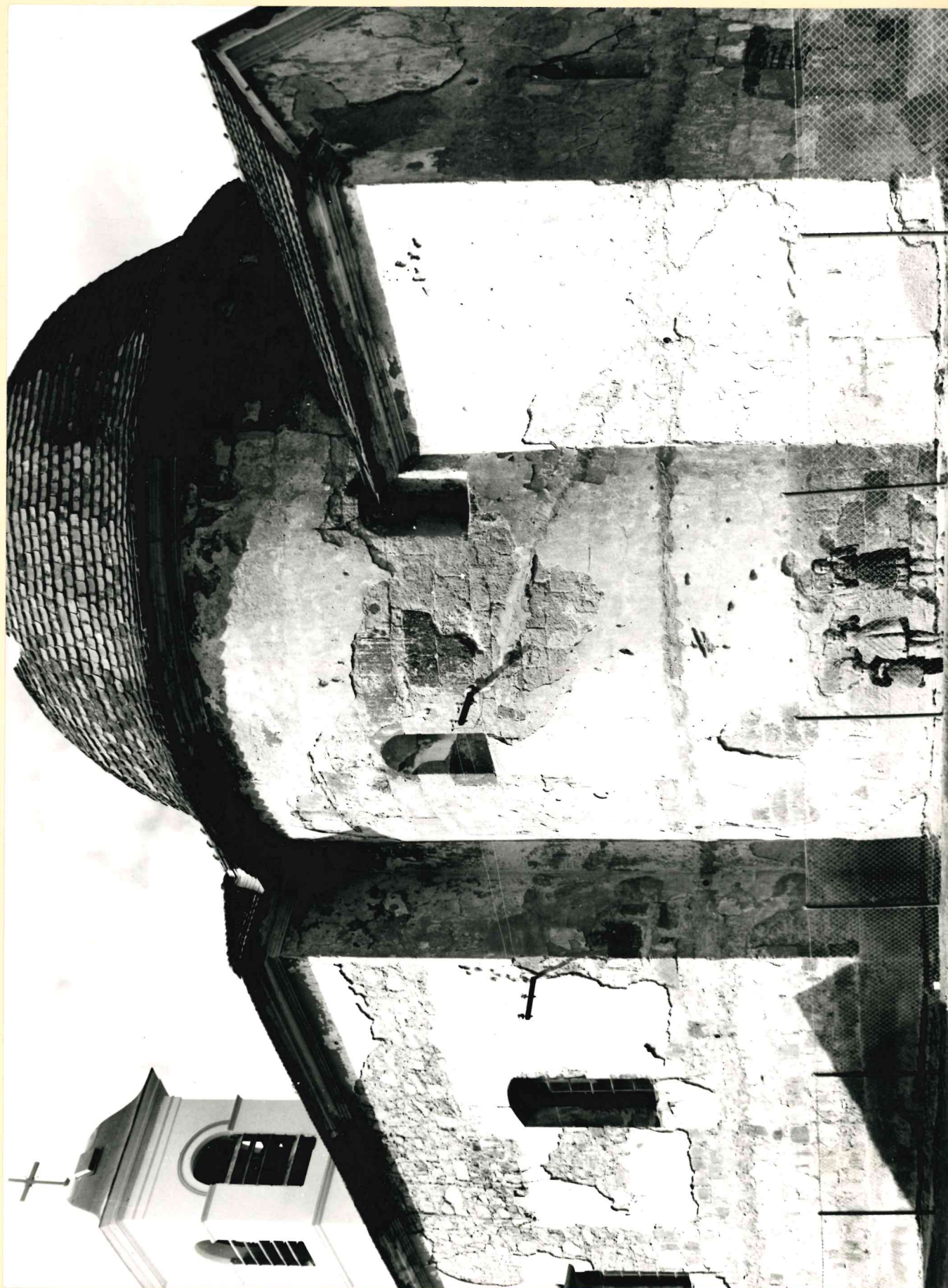
R.kat.kostol-interier

4
MALE KOSIHY
okr.Štúrovo

4856 - SÚPSOP

MALÉ KOSIHY okr. Štúrovo / N. Zámky/

• Pohľad na časť južného priečelia
pred opravou

MALÉ KOSIHY

Severná strana svätyne

MALÉ KOSIHY

foto Vkková Olga

Pohľad do interiéru

MALE KOSIHY

M A L É K O S I H Y

prv Malé Kesy

okr. Štúrovo /1955/

okr. Nové Zámky /1960/

b.ž. Hont